

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 31 (1442) 31 ЛІПЕНЯ 2019 г.

27 ліпеня на Лідчыне

27 ліпеня на Лідчыне традыцыйна праішло пад знакам ушанавання памяці паўстанцаў 1863 года. І няма нічога дзіўнага ў сумяшчэнні гэтай даты і гэтай памяці. 27 ліпеня 1990 года - дзень прыняцця Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце Беларусі падвёў рысу пад многімі этапамі змагання за незалежнасць нашай краіны і стаў магчымым у многім і дзякуючы гэтаму паўстанню.

Урачыстасці пачаліся з імши ў паўстанцкай капліцы ў былым засценку Станкевічы. Служыў імшу ксёндз Андрэй з касцёла Спаслannя Святога Духа г. Бярозаўкі. Паводле легенды гэтую капліцу паўстанцы склалі за адну ноч. Недзе ў пачатку 50-х гадоў НКВД вывезла ўесь засценак Станкевічы ў Сібір, і капліца стала занядбанай. З Сібіры вярнулася толькі адна сям'я. Ужо ў 21 стагоддзі капліца была адноўлена, і хоць і рэдка, а тут бываюць набажэнствы.

Пасля імши быў асвечаны крыж на магіле паўстанцаў 1863 года, адноўлены ваясной гэтага года ў былы фальварк Стрэліца. Ад Станкевіча да Стрэліцы напрасткі - кіламетраў трох, таму найбольш верагодна, што пахаваны там паўстанцы з таго ж аддзела, які будаваў капліцу. Сюды на магілу была прывезена зямля з магілаў паўстанцаў у Вільні і далучана да векавечнай зямлі кургана. Асвяціў крыж ксёндз Андрэй.

Пасля Стрэліцы сябры розных груп грамадскасці наведалі мемарыяльны Шчытнікам паміж Малым Ольжавам і Мухавічамі. Сюды таксама прывезлі зямлю з віленскіх магіл. Дарэчы, там у Вільні было пахавана вельмі шмат лідзян, расстраліяных і павешаных за ўдзел у паўстанні.

І апошнім пунктам стаў млын у Дворышчы, дзе была адкрыта першая ў Беларусі арт-выставка, прысвечаная паўстанню 1863 года на Лідчыне. Арт-выставка - гэта шэсць

вялікіх пластикаў планшэтаў на стойках. Тут дзясяткі партрэтаў, да сотні імян нау і вялікі аўтамат фармацыі. Выставка рыхтавалася для Тарноўскай школы (бліжні ад мемарыяла ў Шчытніках) і рабілася ў мабільным варыянце, каб можна было перавозіць яе са школы ў школу. Усё было ўзгоднена з аддзелам адукацыі, але потым улады далі задні ход, і выставка размясцілася на прыватнай тэрыторыі.

Падчас адкрыцця было сказана пра гатоўнасць да адкрыцця музея паўстання. Ёсьць цэлы паверх у 600 кв. м, але адным лідзянам паднімць гэта будзе цяжка. Гэта мусіць быць агульнанацыянальны праект. Беларуская грамадскасць сёння ўжо можа ўласнымі сіламі стварыць такі музей.

У гонар паўстанцаў прагучалі патрыятычныя песні ў выкананні Зміцера Захарэвіча. Нажаль, вялікі канцэрт арганізаваць не выйшла, бо ўсе гэтыя дзеянияя знялі час з 14.00 да 19.00. Дзень быў перагружаны, але ўсё трэба было зрабіць.

Тыя, хто захоча наведаць выставу, маюць звязацца ў лідскую турфірму "Адрес лета": 231300, Рэспубліка Беларусь, г. Ліда, вул. Чапаева, 8. Тэлефоны: 8-(0154) 52-43-44, 8-(029) 88-22-119, 8-(0154) 53-03-03, 8-(044) 500-500-9,

E-mail: adresleta@gmail.com.

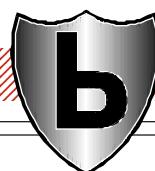
Першыя цікавыя ўжо ёсьць.

Яраслав Грынкевіч.

ISSN 2073-7033

9 772 073 703003 >

“Нясвіжскія каёты”

№ 2

**НЯСВІЖСКІЯ
КАЕТЫ**

КРАЯЗНАЎЧЫ
ЛІТАРАТУРНА-ГІСТАРЫЧНЫ ЧАСОПІС

2019

27 ліпеня ў сеціве з’явіўся 2-гі нумар краязнаўчага літаратурна-гістарычнага часопіса “Нясвіжскія каёты”, заснаванага Нясвіжскай раённай арганізацыяй ТБМ імя Ф. Скарыны.

Першы нумар у штыкі быў сустрэты нясвіжскім ідэолагам і вельмі прыхильна нясвіжскім і стаўпецкім краязнаўцамі ды паспалітымі чытачамі.

Другі нумар атрымаўся некалькі мякчэйшым. Сярод асноўных матэрыялаў:

- *Наши наступны крок да чытача* - уступны артыкул Валерыя Дранчука;

- 100 дубоў для Жылкі - матэрыялы памяці Уладзіміра Жылкі;

- 45 гадоў Карцэвіцкай школе;

- *Атамная рэнетыцыя* - успаміны пра ўдзел жыхароў Нясвіжскага раёна ў выпрабаванні атамнай бомбы на Тоцкім палігоне;

- *Студзёнская гісторыі* - краязнаўчыя нататкі з гісторыі і сучаснасці вёскі Студзёнкі, напісаныя мясцовым жыхаром Аляксандрам Абрамовічам;

- *Iosif Maćrežki* - дэпутат-беларус польскага Сейма (вынікі аднаго пошуку) - аўтары: Ганна Байрашэўская, малодшы навуковы супрацоўнік ДУ "Музей гісторыі Клецчыны", Андрэй Блінец, старшы навуковы супрацоўнік Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Нясвіж";

- *Даніна памяці* - працяг успаміна Вікторыі Жукевіч-Дзі-

воты.

- *Запозненae прызнанне* - пачатак кнігі кандыдата філасофскіх навук Васіля Драгаўца пра вёску Хадатавічы Нясвіжскага раёна, кніга вышла ў 2018 годзе вельмі невялікім накладам і мала даступная шырокаму чытачу;

- *Дзяржава волатаў* - урывак з яшчэ ненадрукаванай кнігі доктара гістарычных навук Алеся Краўцэвіча;

- *Каб i слоўцам не зграшыць* - працяг паямы Віктара Дземеша пра Сымона Буднага;

- *Ком, па якім сумуюць Нясвіж і Парыж* - апавяданне Ігнасія Адамскага і інш.

Часопіс можна знайсці на сайтах:

<http://nslowa.by>
<http://pawet.net>
<http://kamunikat.org>
<http://belkiosk.by>

Выпуск другога нумара злёгку затрымаўся. Дапытлівы чытач заўважыў, што тут шмат новых аўтараў. Ідзе станаўленне і прыцірка аўтарскага калектыву.

Абяцаны аб’ём вытрыманы - 78 старонак (з вокладкай).

Разам з tym рэдкалегі думае і працуе над пашырэннем тэматыкі і кола краязнаўцаў, якія захочуць надрукавацца. Мы бачым, што пакуль нясвіжскія ідэолагі крывіць губу ў бок часопіса, тут ужо з’явіліся матэрыялы на навуковага супрацоўніка замкавага комплекса “Нясвіж” і Клецкага музея, ганаровых нясвіжцаў і ветэранаў, і так будзе далей.

Яраслаў Грынкевіч.

Сустрэча з Паэтам і Чалавекам

Ці не кожныя выходныя жыхары вёскі Вострава Слонімскага раёна бачацца з земляком, журналістам, намеснікам галоўнага рэдактара "Газеты Слонімскай" Міколам Канановічам, які прыезджае ў родную хату да ма́мы, Таццяны Іванаўны. А ў мінулу суботу востраўцы запоўнілі мясцовы клуб, каб убачыцца з Міколам Канановічам як паэтам.

Нават не прыпомню іншай такої сардечна-кранальнай сустрэчы, размовы. Неабыкавасць - тое, што аб'яднала 20 ліпеня ў Востравскім клубе Міколу Канановіча з аднавіякоўцамі, родзічамі, сябрамі, якія гаварылі і пра вершы паэта, і пра чалавека Міколу Канановіча, бо аднаго без другога не бывае.

Загадчыца Востравскай бібліятэкі Кацярына Ігнатовіч правяла агляд кніжнай выставы, а загадчыца клуба Валянціна Лаўрутыч распавяла пра школьнага гады паэта. Найперш гэтыя адданныя беларускай культуры жанчыны і прысутныя востраўцы надалі сустрэчы асобую аўру. Аўтар гэтых радкоў нагадаў пра М. Канановіча як Наастаўніка, кірауніка літаратурнага гуртка падлеткавага

РАЦЫЯ

РАЦЫЯ

ся прыезд ягоных сяброў з Баранавіч - паэткі Таццяны Яцук і спявачкі Рэгіны Скіпар, якая выканала некалькі песень на вершы Т. Яцук. Былы дырэктар Сянікоўшчынскай школы Уладзімір Лабко прачытаў некалькі дасціпных пародый на вершы М. Канановіча і праспіваў украінскую песню "Чорныя бровы, карыя вочы". Сястра Святланы з унукамі падарыла паэту кветкі, а пляменнік Ціхан і жонка Ірына Мікалаеўны прачыталі прысвечаныя ім вершы паэта, што дадало асобы эмоцыі ў агульную святочную атмасферу, якая панавала ў зале, у тым ліку дзякуючы вядоўцы сустрэчы Святлане Адамовіч, старшыні Слонімскай суполкі ТБМ.

Адзінай кнігі Міколы Канановіча "І доўжыцца нач", выдадзеная ў 2003 годзе, пачынаеца вершам з такімі радкамі:

*Бясоннай ноччу цягнікі
Журбу маю па незваротным
Жыці, як ссохлыя лісты,
Нясуць не мілым і не родным -
Нясуць у невядомы край,
У недасяжны мройны вырай,
Дзе не бывае змроўных зграй
Людзей са звычкаў ваўчынай... .*

Як падаецца, 20 ліпеня 2019 года ў Востравскім сельскім клубе збылася раней недасяжная мроя Паэта, а журба адступіла.

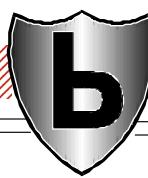
Міхась Варанец.

Паэт не можа пісаць іначай, калі бачыць землякоў, якія жывуць са свайго мазала за 200-300 рублёў. Са свайго боку дадам. Так, усе мы любім, кахаем, радуемся і смуткуем, перажывам, але толькі Паэт здольны, ахвяруючы сабою, увабраць у сваё сэрца людскі боль і вярнуць нам яго ў вершах ужо надзей і выратаваннем.

Сам віноўнік урачыстасці прачытаў падборку сваіх вершаў апошніх гадоў з літаратурнага альманаха "Новы Замак", якія выдае Гарадзенскае абласное аддзяленне Саюза беларускіх пісьменнікаў Сяргей Чыгрын адзначыў важнасць таго, што творчая вечарына праходзіць у роднай вёсцы паэта і, як модна цяпер казаць, на малой радзіме, хоць, насамрэч, падкрэсліў Сяргей Мікалаевіч, для чалавека родныя мясціны, родная вёска - гэта Вялікая Радзіма, і пажадаў, каб вершы паэта апошніх гадоў былі выдадзены асобнай кніжкай. Было і пажаданне ад роднай сястры пісаць болей вясёлых, аптымістычных вершаў, на што беларускі мастак Мікола Бушчык заўважыў:

- Быць Паэтам - гэта пакліканне Бога, Паэт - гэта вушы Бога,

Сюрпризам для паэта стаў

(Працяг. Пачатак у падрэднім нумары.)

Камзолаў (Аляксандр) - форма прыметніка з прыналежным супіксам -аў ад антрапоніма *Камзол* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Камзол-аў*. Утваральнае слова - ад апелятыва *камзол* (уст.) 'даўнейшая мужчынская верхняя вопратка, звычайна без рукавоў'. ФП: *камзол* ('вопратка') - *Камзол* (мянушка, пазней прозвішча) - *Камзолаў*.

Кандрашонак (Ніна) - вытвор з супіксам -онак ад антрапоніма *Кандраш* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Кандраш-онак* - *Кандрашонак*. Адымёнае прозвішча: ад *Кандрацій*, *Кандрат* (< грэч. 'шыракаплечы'); зафіксавана *Кандраи* (1582) - імя, потым прозвішча) - *Кандрашонак*.

Канонік (Уладзімір) - семантычны вытвор ад апелятыва *канонік* 'святар' ('Вялікі слоўнік беларускай мовы' Ф. Піскунова, с. 415) або варыянт імя *Конан* (< грэч. 'які працуе, служыць, спяшаецца') ці 'нашчадак Конана', супікс -ік - *Канон-ік*.

Каратышэўскі (Алег) - вытвор з супіксам -эўскі ад тапоніма *Каратышы* і значэннем 'нараджэнец, жыхар названай мясціны, паселішча': *Каратыш-эўскі* - *Каратышэўскі*. ФП: *каратыш* (рэг.) 'малы, нізкая росту чалавек' (Нас.), руск. *коротыш* 'тое самае'; 'кароткая рэч' (Даль) - *Каратыш* (мянушка, потым прозвішча) - *Каратышы* (тапонім: 'мясцо-васць, паселішча з прозвішчам *Каратыш*') - *Каратышэўскі*. Або шляхетная форма ад прозвішча *Каратыш* (*Каратыш-эўскі*).

Карэнка (Кацярына) - вытвор з супіксам -энка ад антрапоніма *Кары* і значэннем 'нашчадак (дачка) названай асобы': *Кар-энка* - *Карэнка*. Утваральнае слова *Кары* ад апелятыва *кары* 'карыйчневы (пра колер вачэй)'. ФП: *кары* ('чарнавокі') - *Кары* (антрапонім) - *Карэнка*.

Касабука (Кацярына) - семантычны вытвор ад апелятыва *касабука*, *касабуцкі* 'касавокі' (Нас.).

Касмачэўскі (Мікалай) - вытвор з супіксам -эўскі ад тапоніма *Касмачы* і значэннем 'нараджэнец (жыхар) названай мясціны, паселішча': *Касмач-эўскі* - *Касмачэўскі*. ФП: *касмачы* (разм.) 'доўгія ўзлахмачаныя пасмы валасоў' - *касмач* ('асоба з доўгім, касматымі валасамі') - *Касмач* (мянушка, потым прозвішча) - *Касмачы* ('паселішча з прозвішчам *Касмач*') - *Касмачэўскі*. Або ад імя *Касма*, *Кузьма* (< грэч. 'упрыгожанне').

Касцецкі (Станіслаў) - адynamічны вытвор ад польск. *Konstancjusz* < лац. *Constantinus* < *constans* 'стойкі, пастаянны, цвёроды'.

Касцюшка (Кацярына) - народная форма (зафіксавана ў 1556 г.) імя *Канстанцын* (< лац. 'цвёроды, стойкі, пастаянны') была функцыюю прозвішча.

Каўрус (Алесь) - магчымая другасная акцэнтаваная форма ад *Хаўрус* (параўн. фанетычны)

Новая серыя. Частка IV

Павел Сцяцко

варыянты: *магу* - *мог* [мох], руск. *могу* - *мог* [мок]) - семантычны вытвор ад апелятыва *хаўрус* (разм.): 1) 'трупа людзей, звязаных агульнымі інтарэсамі, мэтамі'; 2) 'саюз, садружнасць'. Першасная форма - апелятыў *хаўрус* - мае свае вытворы: *хаўрусаваць* 'быць у *хаўрусе'; *хаўруsnіk*' саўдзельнік у якой-н. справе, у *хаўрусе'; ж. *хаўруsnіца**, прым. *хаўруsnіцкі* (СБЛМ - 2016, с. 893). Параўн. таксама: *халабурда* 'растрёпа, разгильдай' (Фасм., т. 4, с. 216) і *галабурда* (укр.) 'дэбош, буйнства, дэбашыр, буйн' (Грынч.).*

Кашкурэвіч (Арлен) - форма бацькаймення з фармантам -эвіч ад антрапоніма *Кашкур* з семантыкай 'нашчадак названай асобы': *Кашкур-эвіч*. Утваральнае слова *Кашкур* можа быць семантычным дэрыватам ад апелятыва *кашкур* - утварэння ад *кошка* з семантыкай 'аматар забаўляцца з кошкай' або 'мурлыкаў, як кошка'. ФП: *кошка* - *кашкур* - *Кашкур* (мянушка, потым прозвішча) - *Кашкурэвіч*. Параўн. *татур*, *дзяўчур*, *хлапчур* - дэрываты з супіксам -ур ад *тата*, *дзеўка*, *хлопец* ("Беларуское народнае словаўтварэнне" П. Сцяцко).

Кебіч (Ірына) - вытвор з супіксам бацькаймення -іч ад антрапоніма *Кеб* і значэннем 'нашчадак (дачка) названай асобы': *Кеб-іч*. Утваральнае слова *Кеб* ад апелятыва *кеб* 'аднаконны экіпаж у Англіі' (англ. *cab*) ("Словарь русского языка" в 4 т., т. 2, с. 45, М., 1982). Або ад укр. *кеба* 'здольнасць, умение' (Грынч.) - *Кеба* (мянушка, пазней прозвішча) - *Кебіч*. Або, семантычны дэрыват ад апелятыва *кебіч* 'балотная птушка *кнігаўка*' (ад *Kiebitz* : Дзеясл. 2013, № 6, С. 241)

Кіёнін (Міхайл) - форма прыналежнага прыметніка з супіксам -ін ад антрапоніма *Кіёнія* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Кіён-ін*. ФП: *кій* (стараж. 'молат, малаток') - *Кій* (праванне, пазней прозвішча) - *Кіёнія* (вытвор з супіксам -уна/-юна ад *Кій* і значэннем 'нашчадак (сын) *Кія*' - *Кіёнін*).

Клебановіч (Арнольд) - вытвор з акцэнтаваным супіксам бацькаймення -овіч ад антрапоніма *Клебан* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Клебан-овіч* - *Клебановіч*. Утваральнае слова ад апелятыва (рэг.) *клебан* < літ. *Klebanas* 'кёндз'.

Клімаш (Юрый) - народная гутарковая форма з фіналлю -аи ад імя *Клім*, *Клімент* (< лац. *clemens* 'міласэрны, літасцівы, ласкавы') набыла ролю прозвішча. Зафіксавана ў 1556 г.

Коц (Аляксандр) - семантычны вытвор ад апелятыва *коц* 'суконная коўдра' ("Слоўнік народнай мовы Зэльвеншчыны" П. Сцяцко, с. 62), 'лямец' (Гарб.), 'ста-

ражытны дыван' (Даль).

Краіневіч (Валянцін) - вытвор з акцэнтаваным супіксам бацькаймення -евіч ад антрапоніма *Кроўны* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Кроўн-евіч* - *Краіневіч*. Утваральнае слова ад апелятыва *кроўны* 'родны па крыві, які паходзіць ад адных продкаў'; перан. 'вельмі блізкі, цесны, моцны, непарушыны'.

Крупская (Жанна) - вытвор з супіксам -ская ад тапоніма *Крупы* (*Krupki*) і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Крупн-іна* - *Крупская*. Утваральнае слова ад апелятыва *кухта* (устар.) 'вучань кухара (Нас.), укр. *кухта*'сын ці памочнік кухара, повара' (Грынч.).

Кручынін (Іван) - форма прыметніка з прыналежным супіксам -ін ад антрапоніма *Кручына* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Кручын-ін* - *Кручынін*. Утваральнае слова ад апелятыва *кручына* < руск. *кручина* фалькл. 'журба, смутак, маркота, туго'.

Крывалевіч (Наталля) - вытвор з акцэнтаваным супіксам бацькаймення -евіч ад антрапоніма *Крываль* і значэннем 'нашчадак (дачка) названай асобы': *Крываль-евіч* - *Крывалевіч*. Утваральнае слова ад апелятыва *крываль* 'крывы'; структура слова *крыв-аль*; параўн. *доўгі* - *даўгаль*, *тонкі* - *танкаль* ("Беларуское народнае словаўтварэнне" П. Сцяцко, с. 94).

Крэмень (Пінхус) - семантычны вытвор ад апелятыва *крэмень* 'вельмі цвёрды мінерал, які першапачаткова ўжываліся для высякання агню'; перан. 'пра чалавека з цвёрдым харектарам'.

Кузюр (Святлана) - вытвор з супіксам -юр ад антрапоніма *Кузя* і значэннем 'нашчадак (дачка) названай асобы': *Куз-юр* - *Кузюр*. Утваральнае слова *Кузя* (1556) - варыянт імя *Кузьма*, *Касма* < грэч. 'упрыгожанне'.

Куксенка (Вікторыя) - вытвор з акцэнтаваным супіксам -енка ад антрапоніма *Кукса* і значэннем 'нашчадак (дачка) названай асобы': *Кукс-енка*. Утваральнае слова ад апелятыва *кукса* 'частка канечнасці, якая засталася пасля аперации або калецтва'. ФП: *кукса* ('частка канечнасці') - *Кукса* (мянушка чалавека з куксай) - *Кукса* (прозвішча) - *Куксенка* (*Kukšenka*).

Курак (Ганна) - семантычны вытвор ад апелятыва (рэг.) *курак* 'самец курыцы, певень' (утварэнне: *кура* ('курыца') - *курак*; як і *гусь* - *гусак*). Або ад *курак* 'аладка з цеста' (А. Каўрус).

Або магчымая другасная форма ад *акурак* 'недакурак, рэшткі выкуранай ці недакуранай папяросы, цыгарэты'. Парашн. формы з адпадзеннем пачатковых гукаў (літар.): *арабей* < *варабей* 'верабей', *спадар* < *гаспадар*.

Кутузавіч (Уладзіслаў) - форма прыметніка з прыналежным

плуга, якая падразае пласт зямлі знізу і адваливае яго'. ФП: *лямеш* ('частка плуга') - *Лямеш* (мянушка, пазней прозвішча) - *Лемышы*, *Лемишоўка* (тапонім з прозвішчамі *Лямеш* ці *Лемеш*) - *Лемяшэўская*.

Лета (Вольга) - семантычны вытвор ад апелятыва *лета* 'самая цёплая пара года паміж вясной і восенню'. Або ад *Лета*: у грэчаскай міфалогіі - рака забыцца ў падземным свеце' (ТСБМ, т. 3, с. 38). Калі мець на ўвазе пару года, то гэтаму антрапоніму ёсьць антытэза *Зіма* (Іван).

Лісавец (Ала) - вытвор з супіксам -ец ад тапоніма *Лісава* і значэннем 'нараджэнка ці жыхарка названай мясцовасці': *Лісавец*. ФП: *ліс* ('самец лісы') - *Ліс* (прозвішча) - *Лісава* ('уладанне *Ліса*') - *Лісавец*.

Луніна (Вольга) - форма прыметніка з прыналежным супіксам -ін-ад антрапоніма *Лінія* і значэннем 'нараджэнка' ('нараджэнка ці жыхарка названай мясцовасці'): *Лініна* - *Луніна*. Утваральнае слова *Луніна* ад апелятыва *лунін* 'драпежная птушка сямейства ястребіных (з шараватабелым апярэннем у дарослых самцоў); мышалоў'.

Луннік (Мікалай) - семантычны вытвор з супіксам -ін-ад антрапоніма *Луннік* 'шматгадовая травяністая расліна сямейства крыжакветных з ліловымі духмянімі кветкамі і сэрцападобнымі лістамі' (ТСБМ, т. 3, с. 62).

Лунь (Кацярына) - семантычны вытвор ад апелятыва *лунь* 'драпежная птушка сямейства ястребіных (з шараватабелым апярэннем у дарослых самцоў); мышалоў'.

Лушч (Алена) - семантычны вытвор ад апелятыва *лушч* < укр. *лущ* 'назва птушки' (Грынч.).

Лысюк (Агнія) - вытвор з супіксам -юк ад антрапоніма *Лысы* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Лыс-юк*. Утваральнае слова *Лыс* ад апелятыва *лыш* 'лыш' (Бір.).

Лантушэвіч (Ірина) - вытвор з акцэнтаваным супіксам бацькаймення-эвіч (-евіч) ад антрапоніма *Лантух* і значэннем 'нашчадак (дачка) названай асобы': *Лантух-евіч* - *Лантуш(x/sh)-евіч*.

ФП: укр. *лантух* 'мяшок' - *Лантух* (праванне, потым прозвішча) - *Лантушэвіч*.

Ласянкова (Дар'я) - вытвор з прыналежным супіксам -ов-ад антрапоніма *Ласяник* і значэннем 'нашчадак (дачка) названай асобы': *Лася-овіч* - *Ласянкова*. Утваральнае слова ад апелятыва *ласяник* 'лесніца' (Ларыса).

Латышкевіч</

Віншуем сяброў ТБМ, якія нарадзіліся ў жніўні

Адамін Іван
Адамчык Валер Зянанавіч
Азаранка Аляксандар Іванавіч
Акіменка Антаніна
Акрамава Іна
Акрушка Яўген Анатольевіч
Александровіч Ала Ібрагім.
Альхіменка Лідзія
Альховік Надзея Васільеўна
Аляксандровіч Валянціна
Анацка Алег
Андрэй Ілля Аляксандравіч
Антановіч Кастусь Уладзімір.
Антанюк Раіса Рыгораўна
Анціпенка Алеся Ілліч
Арлоў Уладзімір Аляксеевіч
Арэшкава Марыя
Асаула Рыгор Міхайлавіч
Астапенка Анатоль Уладзімір.
Бакач Алеся Уладзіміравіч
Бандарчык Уладзімір Мікал.
Банцэвіч Ілья Сямёnavіч
Бараадзіна Інга Мікалаеўна
Бардашэвіч Яна Валер'еўна
Бартноўская Яна Аляксандар.
Барысік Таццяна Іванаўна
Басанец Анастасія Ільнічна
Басін Якаў Зіноўевіч
Бахметава Святлана
Бацюкоў Аляксей Мікалаевіч
Белаходвостава Людміла Ігараўна
Більскі Ілья Андрэевіч
Блоцкая Ірина Мікалаеўна
Бранішэўская Света
Бубешка Антаніна
Бука Алег Рывалдавіч
Бурко Іосіф Віктарапіч
Бут-Гусай Святлана Феадос.
Вайноўскі Міхайл
Валатоўскі Вячаслаў Валянцін.
Варапеў Уладзімір
Васільяўскайце Таццяна
Васько Яніна Мікалаеўна
Ваўранік Ірина Ільнічна
Войніч Станіслаў Эдуардавіч
Воўк Яўген
Вук Ул. Ул.
Вырвіч Барыс Іванавіч
Вячорка Аляўціна Сямёнаўна
Габец Ягор Валер'еўіч
Галавіна Клаудзія Іванаўна
Галаўнёў Мікалай Іванавіч
Галоцік Ірина Пятроўна
Галубовіч Ксенія Леанідаўна
Гаплічнік Аксана Мікалаеўна
Гапоненка Алег Паўлавіч
Гаравая Ніна Віктараўна
Гарэлікаў Уладзімір Марат.
Гедрэвіч Валянціна
Глазырын Сяргей
Грудніцкая Тамара
Грыгенча Вераніка
Грынюк Вольга Віктораўна
Грышуніна Наталя
Губскі Уладзімір
Гудковіч Вольга Уладзіміраўна
Гундар Марына Юр'еўна
Дабравольскі Андрусь
Дабрадзей Алеся Пятроўна
Дакурана Генрых Фабіяновіч
Дарафяюк Міхайл
Дваранчук Юры Яўгенавіч
Дзяржачова Любоў Рыгораўна
Дзешчыц Алена Аляксандр.
Дзялячкова Ларыса
Дзянісік Алена
Догелева Ала
Доўгі Уладзімір
Драздоў Юры
Другакоў Уладзімір Пятровіч
Дрыгайла Зміцер Ісаакавіч
Дычок Сяргей Уладзіміравіч
Ерашэні Раман Віктараўіч
Жаркоў Аляксандар Іванавіч
Жаўрыд Марына Аляксандар.
Жукоўская Алеся Іванаўна
Забенка Сяргей Аляксандар.
Запрудскі Сяргей Мікалаевіч
Зверава Тамара

Зуева Валянціна Дзмітрыеўна
Зянько Аляксей Андрэевіч
Іваноў Мікалай Аляксеевіч
Іскарцкая Марына
Каваленка Анастасія Уладзімір
Кавалеўскі Яўген Міхайлавіч
Кажарская Эліна Сяргеевна
Казак Алег
Казімірук Аліна Вітальеўна
Камарова Алена Аляксандар.
Камароўскі Мікалай Міхайл.
Камароўскі Мікола Іванавіч
Камбалава Анжаліка Набіл.
Камянецкая Ірина
Кананенка Тамара Міхайлаўна
Канкаловіч Вера
Канунікава Ніна Паўлаўна
Капціловіч Тамара
Карабельнікава Алена
Карніенка Мінай Лявонавіч
Каролі Алег
Карпекін Констанцін Рыгор.
Карповіч Андрэй Уладзімір.
Касаты Людвіг Констанцінавіч
Касцяненка Антон
Кірвель Юзаф Юзафавіч
Князева Часлава Вячаславаўна
Ковалі Альвіна
Козіч Ганна Леанідаўна
Колесенік Ірина
Копыл Ілля Піліпавіч
Корбут Аляксандар Іванавіч
Косінец Анатоль
Краснік Вольга
Краснова Наталля
Красюк Фёдар
Краўцоў Генадзь Сямёnavіч
Краўчанка Пётр Кузьміч
Крокас Ірина
Круглая Марына Віктараўна
Кручонак Ігар Мікалаевіч
Кузьміч Леанід Пятровіч
Кузьмінкоў Зміцер Уладзімір.
Кукса Наталля
Куль Дзмітры
Кунцэвіч Святлана Віктараўна
Купава Вітаў Мікалаевіч
Куплевіч Віталь Эдуардавіч
Курловіч Аляксандар Адамавіч
Кушаль Глафіра Васільеўна
Леановіч Алена Георгіеўна
Лемеш Яўген Вікенцьевіч
Лепяшко Аляксандар Віктар.
Лойка Тамара
Лук'яна Марыя Рыгораўна
Ляскоўскі Уладзіслаў Канстан.
Ляўкевіч Наталля Міхайлаўна
Ляшкевіч Таццяна
Маёрава Вольга Уладзімір.
Макарэвіч Віталь Сяргеевіч
Малащанка Уладлена Алег.
Малей Кацярына
Маліноўскі Макар Яўгенавіч
Мальдзіс Адам Восіпавіч
Мандрык Наталля
Мандрыкін Раман Аляксандр.
Марцінкевіч Андрэй Andr.
Марчанка Дзяніс Васільевіч
Марчык Віктар
Машчэнская Алена
Мілевіч Ларыса Васільеўна
Мінчук Уладзімір
Міхайлоўская Анастасія Вяч.
Міхайлоўская Таццяна Васіл.
Міцкевіч Марыя Міхайлаўна
Мішкевіч Аліна Міхайлаўна
Мудроў Алег Л.
Муха Анатоль Міхайлавіч
Муха Барыс Ібрагімавіч
Мыслівец Андрэй Аляксандр.
Мялешка Аляксей Аляксееvіч
Мясніковіч Юры
Навумец Яўген Часлававіч
Наліўка Лідзія Вячаславаўна
Неткачава Валянціна Алякс.
Нікіценка Мікалай
Оліна Эла Ігараўна
Пабірушка Надзея
Палівода Святаслаў Мікітавіч

75-годдзю ўтварэнню Гарадзенскай вобласці прысвячаецца...

З пачатку бягучага года ва ўсіх бібліятэчных установах Карэліччыны на пастаяннай аснове працуць кніжныя выставы, выставы-інсталяцыі, фотазоны, краязнаўчыя куткі, матэрыялы якіх пастаянна папаўняюцца і абаўляюцца, тым самым праслаўляючы сваю малую радзіму - 20 верасня 2019 года Гарадзенскай вобласці спаўнілася - 75 год.

У рамках абласной акцыі "Равеснікі вобласці", якая прысвячаецца је 75-годдзю, у Цырынскі СБ адбылася сустрэча з Аляксіевіч Ірынай Юльянаўнай, якая аднагодка міlamу сэрцу кутку, і якой споўнілася 75 гадоў.

За салодкім столом у гонар юбілярк Ірына Юльянаўна доўга дзялілася ўспамінамі свайго жыцця: аб сваёй нялёгкай долі, аб працы ў родным калгасе, аб самым галоўным багацці - дзецах (іх у яе пяцёра; унукаў - 9; праўнукаў - 8). Рассказала і аб сваіх

захапленнях - вырошчванні кветак (увесь двор у кветках), спевах (і ў клубе, і ў бібліятэцы, і ў царкоўным хоры), шыцці, вязанні, вышыўцы і асабіста аб гатаванні стравы. А таксама прымала віншаванні ад сельвыканкама, сябровак і ўдзельніц аматарскага аўяднання "Надзея", якая пажадалі ёй міцнага здароўя, доўгіх гадоў і драбыты.

**Наталля
Казарэз,
метадыст
ДУК "Карэліцкая
райённая
бібліятэка".**

Выставка

17 ліпеня 2019 года ў Рэспубліканскай мастацкай галерэі (Палац мастацтва) адчынілася выставка жывапісу беларускага мастака Анатоля Отчыка.

Творчасць Анатоля добра вядома ў культурнай прасторы Беларусі і за мяжой. Ён прадстаўнік пакалення аўтараў, чый прыход ў прафесійнае мастацтва ў 1980-я гады адзначыўся з'яўленнем сапраўднай поліфініі наватарскіх стылістык, мастацкай мовы і разнастайнасцю смелых ідэй.

Яшчэ ў пачатку творчага шляху Анатоль Отчык дакладна вызначыў для сябе меру ўзаемадзяяняня рэалістычнага пісьма з шэрагам знакавых вобразаў і сімвалau, што арганічна сувадносіцца з тэндэнцыямі, якія адбываліся ў беларускім мастацтве і на сучасным этапе. Менавіта імкненне да філасофічнасці і аксіялагічнага напаўнення кожнай работы характэрна для творчасці гэтага майстра... Выставка "Вымярэнне" знаёміць глядачу з карцінамі, выкананымі Анатолем Отчыкам пераважна за апошнія 20 гадоў.

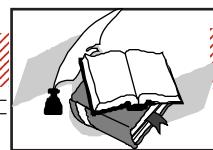
Мастак нарадзіўся 7 ліпеня 1949 года ў вёсцы Шылічы Гомельскай вобласці. Скончыў Пензенскую мастацкую вучэльню (1972). Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут (1977). Вучыўся ў Л. Скарабагатава, Э. Гадэніса, А. Хадыкі, Удзельнік мастацкіх выставак з 1978 года. Член Беларускага саюза мастакоў з 1986 года. Працуе ў плакаце, жывапісе, афармленні архітэктурнага ася-

родзя. Творы знаходзяцца ў нацыянальным мастацкім музеі Беларусі, фондах БСМ, цэнтрах сучасных мастацтваў, Гомельскім краязнаўчым музеі, а таксама ў прыватных калекцыях у Беларусі і па за межамі...

Асабіста мне спадабаліся карціны: "Непрытульныя рытмы", "Зімовы дзень", "Стракатыя блокі", "Перад дальнім дарогай", "Абуджэнне", "Маладыя крылы" і іншыя.

**Аляксей Шалахоўскі,
гісторык культуры.**

"Эпоха Агінскага: аднаўленне памяці"

24 ліпеня ў Лідскай раённай бібліятэцы імя Янкі Купалы адбылася прэзентацыя фотавыстаўкі "Эпоха Агінскага: аднаўленне памяці" вядомага менскага фотамастака Міхала Крыжаноўскага. Творчы фотапраект прысвячаны 254-годдзю з дня нараджэння знакамітага палітычнага дзеяча, дыпламата, кампазітара Міхала Клеафаса Агінскага, які жыў на тэрыторыі Беларусі ў XVIII-XIX стагоддзях.

Фотавыставка майстра таго ўзроўню арганізавана ў Лідскай раённай бібліятэцы імя Янкі Купалы ўпершыню і стала сапраўднай падзеяй, якая зацікаўляла як чытачоў бібліятэкі, так і яе гасцей.

Міхайл Крыжаноўскі - вядомы ў Беларусі майстар партрэтных, рэпартажных і мастацкіх здымкаў, удзельнік міжнародных і гарадскіх фотавыстаў і конкурсаў.

У прадстаўленым цыкле фотадымкаў прысутнічаюць сюжэты, прысвячаныя актуальным пытанням захавання культурнага асяроддзя, паказаны стан палаца-вага ансамбля "Паўночны Афіны", яго мінулае і сучаснасць. На фатографіях можна ўбачыць не толькі харэст беларускай прыроды, але і таленавітых, шчырых людзей гэтага краю, якія вызначаюцца адметнымі харктарамі і адвечнымі думкамі пра будучыню сваёй краіны, людзей, далучаных да адраджэння ўнікальнай культурнай спадчыны, створанай родам Агінскіх.

Жыццё таленавітага і рознабаковага чалавека заўсёды цікалі грамадства. Лёс Міхала Клеафаса Агінскага звязаны з такімі асобамі, як Напалеон I, імператар Аляксандр, імператрыца Кацярына, Тадэвуш Касцюшко і многіх іншых.

Упрыгожылі мерапрыемства музычнымі і творчымі нумарамі запрошаныя на фотавыставу гості. Сярод іх неабходна адзначыць Ірыну Цуканаву (спявачку, мастацкага кіраўніка музычнага аб'яднання "Галактыка", дзіцячу пісменніцу) і Вольту Воінскую (кампазітара, музыканта, выкладчыку).

Цікавасць прысутных вык-

лікаў і прапанаваны да прагляду фільм пра музей-сядзібу М.К. Агінскага ў Залесі, куды кампазітар пасяліўся ў 1802 годзе, вярнуўшыся сюды з далёкіх замежных вандровак, і дзе ён напісаў свой знакамыті ля-міорны паланез "Развітанне з Радзімай".

Выстава рознабаковая, яскравая, запамінальная. Работы выкананы ў розных тэхніках і накірунках: фотарэпартаж, мастацкае фота, кампьютарная графіка, інсталяцыя, жывапіс. Наведальнікі ўбачылі не толькі прыгажосць беларускай прыроды, але і партрэты людзей, якія жывуць у

гэтым краі.

Тэхніка прадстаўленых на выставе фатаграфій спалучае ў сабе жывапісныя і графічныя магчымасці: лёгкасць і імправізацийнасць малюнка з каларыстычным багащем, якое не саступае магчымасці традыцыйных тэхнік выяўленчага мастацтва.

Уменне фотамайстра адшукаць, адкрыць і адлюстраваць у кадры самае патаемнае, няўлучнае і індывідуальнае надаюць непаўторнасць кожнай работе.

**Метадыст Лідскай РБ
імя Я. Купалы.**

Навіны Германіі

Новы амбасадар Германіі запісаў прывітанне на беларускай мове

Манфрэд Хутарэр і яго жонка павіталі беларусаў.

Новы амбасадар Германіі ў Беларусі Манфрэд Хутарэр, які прыехаў у Менск надоечы, запісаў відэзварот да беларусаў, у якім прызнаўся, што даўно хацеў працаваць у нашай краіне.

Відэзварот, апублікаваны на старонцы "Фэйсбуку" пасольства, амбасадар запісаў разам са сваёй жонкай на рускай і беларускай мовах.

- Дорогие друзья, моя жена и я рады быть в Беларуси, где в

ближайшие годы я буду работать в качестве посла. Я очень хотел приехать сюда и даже немного выучил белорусский язык, - сказаў Манфрэд Хутарэр. - Я, как пасол, прикладу ўсе сілы для того, каб адносіны паміж нашымі краінамі і далей развіваліся ў пазытыўным ключы.

Мы рады, что Манфрэд Хутарэр, амбасадар Германіі ў Беларусі, выбраў беларускую мову для своего первого видеопоздравления. Мы рады, что он оставил положительный впечатление на беларусов.

- Мы ўжо шмат разоў на-
ведвалі Беларусь і былі ўражаныя тым, якія разнастайная і прыгожая ваша краіна, - дадала жонка амбасадара.

"Белавія" адкрыла рэгулярныя рэйсы ў Мюнхен

"Белавія" адкрыла рэгулярныя рэйсы ў Мюнхен. Як паведамілі ў кампаніі, на першы рэйс да Мюнхена купілі квіткі 75 пасажыраў, назад у Менск - 82. Палёты будуть ажыццяўляцца чатыры разы на тыдзень: па панядзелках, ча-
вяртагах, пятніцах і нядзелях з вылетам з Менска ў 12.30 і прыбыццём у міжнародны аэрапорт Мюнхен імя Франца-Ёзэфа Штраўса ў 13.35. Зваротны рэйс з Мюнхена ў 14.15 (па мясцовым часе) па панядзелках, ча-
вяртагах, пятніцах і нядзелях з прыбыццём у нацыянальны аэрапорт Менск у 17.15.

"Адкрыццё рэйса ў Мюнхен стала сапраўдным знакавай падзеяй, да якой мы рыхтаваліся на працягу некалькіх гадоў, - цытуе прэс-служба генеральнага дырэктара ААТ "Авіякампанія "Белавія" Анатоля Гусарава. - Авія-
кампанія ўлады Беларусі і Германіі вясной гэтага года дасягнула пагаднення аб павеліченні частаты і маршрутаў палётаў для авія-
перавозчыкаў дзвюх дзяржжаў. Дзякуючы гэтаму рашэнню "Белавія" змагла дадаць гэтым новым напрамакам у сваю маршрутную сетку".

- Мы разлічваем, што нашы краіны стануць бліжэйшымі ва ўсіх адносінах: для развіцця дзяловых кантактаў, міжкультурнага дыялогу, умацавання гандлёв-
эканамічных узаемадносін. Для нашых гасцей аэрапорт Менска можа стаць зручным міжнародным вузлавым портам для палётаў у іншыя краіны. Расклад палё-

таў складзены так, каб пасажыры маглі камфортна ажыццяўіць перасадку на рэйсы, якія іх цікавяць. Таксама беларусы змогуць пазна-
ёміцца з культурай аднаго з самых цікавых гарадоў Еўропы, што будзе спрыяць культурнай інтэграцыі Менска і Мюнхена, - адзначыў Гусарав.

"Мы з радасцю сустракаем авіякампанію "Белавія" ў міжнародным аэрапорце Мюнхена. Гэты маршрут ужо даўно запатрабаваны, бо Менск заўсёды быў адным з самых папулярных кірункаў у Мюнхене", - адзначыў у сваю чаргу гендырэктар аэрапорта Мюнхен Міхаэль Керклох, паведамляе прэс-служба "Белавія".

Палёты ў Мюнхен ажыццяўляюцца на паветраных караблях Embraer-175. Час у дарозе складае каля дзвюх гадзін. Кошт авіябліетаў у адзін бок складае ад 115 єўра, туды-назад - ад 255 єўра. Міжнародны аэрапорт Мюнхен стаў чацвёртым аэрапортам у Германіі ў маршрутнай сетцы авіякампаніі "Белавія". На гэты момант беларускі перавозчык выконвае рэгулярныя рэйсы ў аэрапорты Берліна, Франкфурта і Гановера.

belapan.by

Вандроўка па мясцінах роду Манюшкай

20 ліпеня група сяброву ТБМ імя Ф. Скарыны здзейсніла падарожжа па мясцінах, звязаных з месцам нараджэння і маладых гадоў Станіслава Манюшкі. Вандроўка была прысвечана 30-годдзю ТБМ і 200-годдзю з дня нараджэння родапачынальніка беларускай і польскай оперы.

Сябры ТБМ наведалі мясцінкі Алесіна, Шыпяны, Малыя Ляды, Волму, Смілавічы.

Дырыжор і музыказнаўца, лаўрэат міжнародных конкурсаў Аляксей Фралоў пазнаёміў вандроўнікаў з гісторыяй шляхецкага рода Манюшкай, распавёў пра перапляценіі лёсаў, духоўныя і культурныя традыцыі і гістарычны кантэкст, у якім развівалася творчасць кампазітара. Удзельнікі вандроўкі даведаліся пра малавядомыя факты з гісторыі роду Манюшкай і пачулі рамантычную гісторыю кахання Станіслава і Аляксандры Мюлер.

Разважаючы над многімі фактамі, можна было заўважыць, як хрысціянская вера мацавала род Манюшкай, гартуючы патрыятычны дух ВКЛ і Рэчы Паспалітай, прыносячы багаты плён у кожным з пакаленіяў: плён шматдзетнасці, плён добра гляду за зямлём, міласцівага стаўлення да сялян, клопату пра народную асвету і адукацию.

Дзед слыннага творцы Станіслаў Манюшкай-старэйшы атрымаў маёнткі пры падзеі ўладанню гетмана ВКЛ Міхала Казіміра Агінскага. Ён быў суддзём Вялікага Княства Літоўскага, ажаніўся позна, у 51 год, з Евой Вайн-

ніловіч. Яго маёма сць налічвала мільён золотых, і ён быў супраўдным гаспадаром. У яго нарадзілася 16 дзяцей, да сталага ўзросту дажылі толькі 10, (6 сыноў і 4 дачкі), апошняя дзячынка нарадзілася, калі яму было 72 гады. Большасць з яго сыноў скончылі Віленскі ўніверсітэт і атрымалі званні дактароў права. Акрамя бацькі Манюшкі - Часлава. Ён не паспей гэтага зрабіць, бо почалася Напалеонаўская

селянамі. Ён пабудаваў ім хаты, увёў незалежны суд, адчыніў бясплатныя школы для дзяцей. У школах не толькі вучылі чытаць і пісаць, але і выкладалі геаметрыю, чарчэнне і гіялястраства, туды запрашаліся выкладчыкі з Парыжскага і Пражскага ўніверсітэтів, выкарысталася сістэма вядомых єўрапейскіх педагогаў Джозефа Ланкастара і Ёгана Песталоці.

У Алесіне засталіся часткі каменнага манумента Дамініку Манюшку, абнесеныя плотам. Ля іх вандроўнікі сфатографаваліся на памяць.

Пасля вайны 1812 года ўсе браты Манюшкі вярнуліся ў Смілавічы жывыя і здаровыя, была падзелена зямля, якая належала бацьку, і Чаславу дастаўся Убель. З сям'і Манюшкай выйшлі многія вучоныя і асветнікі.

Сядзіба, дзе нарадзіўся будучы кампазітар, не захавалася. Там зараз знаходзіцца санаторый "Волма". Аляксей Фралоў спыніўся з групай ля величэзнай таполі, побач з якой стаяў маёнтак Манюшкай. Верагодна, гэта тая таполя, якую адлюстраваў на малюнку Напалеон Орда.

Казімір Манюшкай, які атрымаў у спадчыну Смілавіцкі палац, быў батанікам, ён выводзіў новыя гатункі раслін, пабудаваў цяпліцы, заклаў вакол сядзібы парк, які захоўваецца да сёняшняга дня.

Часлаў у 1818 годзе ажаніўся з Альжбетай Маджарскай. Яна паходзіла з вядомага рода, прадстаўнікі якога заклалі ў Слуцку фабрыку, дзе ткаліся знакамітая слуцкая паясы. Тэхніку ткацтва прывёз Ян Маджарскі.

5 траўня 1819 года маленькі хлопчык, які будзе наасіць імя Станіславу, нараджаўся з цяжкасцю. Было адчынена акно, каб матулі было лягчэй дыхаць. Праз яго ў пакой уляцела ластаўка, якая звіла гняздо паблізу. Яна вывела птушаніт і цэлае лета лёгала калі Убельскай сядзібы. Яна засталася ва ўспамінах членаў сям'і як сімвал прынесенага жыцця і таленту кампазітара. У памяць аб здарэнні ў нашы дні запачаткованы фестываль, названы "Убельская ластаўка".

На пяты дзень маленькі

кампанія і ўсе сыны Станіслава Манюшкі выступілі супраць расійскага царскага войска на баку Напалеона за адраджэнне Рэчы Паспалітай. Часлаў Манюшкай быў таленавітым чалавекам, захавалася 12 альбомаў яго малюнкаў. Ён служыў пры штабе і быў ад'ютантам маршалаў Мюрака і Даву, даслужыўся да чына капитана.

Дамінік Манюшкай ў сваіх уладаннях у Радкаўшчыне адмяніў прыгоннае права яшчэ ў 1843 годзе, падзяліўшы зямлю паміж

Станіслаў быў ахрышчаны ў Смілавіцкім парафіяльным касцёле. Маці першай заўважыла талент хлопчыка і адвезла яго ў Варшаву, дзе ён займаўся музыкай у Станіслава Аўгуста Фрэера. Дзеци вучыліся ў школе пры піарскім манастыры. Праз тры гады, скончыўшы пачатковую школу, Станіслаў з бацькамі вярнуўся на Беларусь. У Менску юнак займаўся ў мужчынскай гімназіі, але яе не скончыў, таму што началася паўстанне 1830-31 гадоў, аднак працягваў займацца прыватна са сваімі дзядзькамі Казімірам і Дамінікам. Станіслаў вырас высокадукаваным чалавекам, акрамя польскай і расійскай, ён ведаў яшчэ англійскую, французскую і італьянскую мовы, меў літаратурны дар, які выяўляеца ў яго пісьмах. Музыкай ён займаўся ў Дамініка Стэфановіча. Дом Манюшкай у Менску быў цэнтрам культурнага жыцця. Юнак вырашыў стаць кампазітарам, каб пісаць творы, у якіх выступалі б акцёры ў нацыянальных касцюмах.

У Вільні ва ўзросце 17 гадоў Манюшкай пазнаёміўся са сваёй будучай жонкай Аляксандрай Мюлер, якой было 16 гадоў. Маці нявесты Марыя Мюлер падтрымала дзяцей, яна дала згоду на шлюб у тым выпадку, калі Станіслаў атрымае адукацию. І тады таленавіты юнак адправіўся ў Берлін у музычную акадэмію. Там ён дэбютаваў як кампазітар...

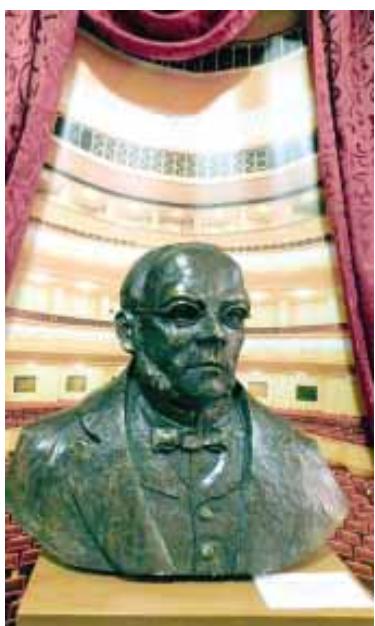
У Вільні прагучала першы духоўны твор кампазітара "Вост-

рабрамская літанія", прысвячаны аброзу Маці Божай Вострабрамской. У Вільні Станіслава чакала Аляксандра. Яны авбянчаліся ў касцёле Пана Езуса. За 18 гадоў у сям'і Манюшкай нарадзілася 10 дзяцей, дасталага ўзросту дажылі 7, самым вядомым з іх быў малодшы сын Ян, які стаў прафесарам Пецярбургскай мастацкай акадэміі.

У Смілавічах Аляксей Фралоў запрасіў зацікаўленых вандроўнікаў наведаць музычную гасцёўню, створаную ў 2017 годзе пры падрымцы праекта ЕСПРААН па садзейнічанні культурнаму развіццю рэгіёна.

- Станіслаў Манюшкай быў кампазітарам єўрапейскага ўзроўню. Яго імя можна было б называць сярод такіх, як Бедржых Сметана, Антанін Леапольд Дворжак, адзначыў спадар Аляксей. - У Варшаве сёлета адбыліся вялікія святкаванні. У Вялікім тэатры адбыўся прыём. Прэзідэнт Анджэй Дуда ўсклаў кошык з кветкамі на магіле кампазітара. Здзейнілася падарожжа нашай творчай інтэлігенцыі па замежных мясцінах Манюшкі, трох ключавых кропках: Вільні-Берлін-Варшаве.

Мы рабілі з аркестрам "Capella Akademie" і зоркамі беларускай оперы на пляцы Верхняга горада ля ратушы канцэрт у час правядзення Дня польскай культуры. Праводзілі публічны гарадскі сімфанічны канцэрт, прысвячаны беларускаму і польскому класіку. Адбыўся пленэр з удзе-

лам Беларускага саюза мастакоў. Шматасобаў заангажаваны ў святкаванне юбілею і ўспрымаюць яго актуальным для сябе. У Вільні праходзіла канферэнцыя пад эгідай ЮНЕСКА.

У Смілавічах даследчую працу па гісторіі роду Манюшкай распачаў у 1969 годзе настаўнік геаграфіі, дырэктар мясцовай сярэдняй школы Васіль Васілевіч Несцяровіч. Ён усталяваў навуковыя контакты з гісторыкамі Польшчы і назапасіў грунтоўны матэрыял, звязаны з сядзібай бацькоў Манюшкі ў Убелі, з гісторыяй яго роду. Адзіны ў свеце музей Манюшкі знаходзіцца ў пасёлку Азёрны ў памяшканні школы, сёлета ён перехадаў у новы будынак - музычную гасцёню ў Смілавічах.

Даследаванні працягвае дачка В.В. Несцяровіч Ірина Серада, якая працуе ў музичнай гасцёйні экскурсаводам. Яна знаёміць наведвальнікаў са шматлікімі фотаздымкамі, экспанатамі, якія распавядаюць пра жыццё і творчасць кампазітара-рамантыка, яго сям'ю і сябrou. Тут можна паслуhaць фрагменты з опер кампазітара.

Палац Манюшкай у Смілавічах выкуплены ў прыватную уласнасць, а частка яго парэшткаў закансервавана.

Праграма вандроўкі была вельмі змястоўнай. Падарожнікі і актыўністы ТБМ па дарозе таксама здзейснілі экспурсію ў праваслаўны Свята-Дабравешчанскі манастыр у Малых Лядах, сродкі на будаўніцтва якога ахвяравалі Ігнат Завіша і яго жонка Марцыбэла Агінская. У XVIII стагоддзі гэта быў манастыр базыльянаў.

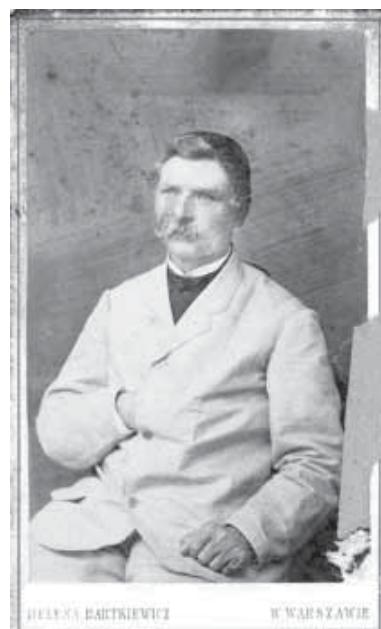
Тэбэмаўцы наведалі музей "Прастора Хайма Суціна" і дзяцічы арт-цэнтру Смілавічах, дзе ўбачылі шмат прыкладаў беражлівага і трапяткога стаўлення да гістарычнай і культурнай спадчыны.

Эла Дзвінская, фота аўтара.

- Група тэбэмаўцаў начале з Аленаі Анісім са сцягам, фота А. Давідовіча;
- Сябры ТБМ у вандроўцы;
- Ля манумента Дамініку Манюшку;
- Аляксей Фралоў у музычнай гасцёйні;
- Ірина Серада;
- Бюст С. Манюшки.

Ужо пасля напісання артыкула пра апошняга беларускага базыльяніна а. Кірыла Летаўта (гл: *Наша слова*. № 27 (1438), 4 ліпеня 2019.), добрыя людзі падказалі мне пацухаць інфармацыю пра сябrou манаха - людзей, якія яго прытулілі і схавалі ў Вільні, а потым вывезлі ў Львоў. Скарystsця парадай, і вось што атрымалася.

Пачнём з Казіміра Максевіча, пра якога вядома вельмі няшмат. Казімір Максевіч сын Станіслава (1813-1889), Ян Пазняк называе яго судзём, і гэта цалкам магчыма, але ён меў годнасць доктара медыцыны. У 1887 г. атрымаў чын надворнага дарадцы. Меў сына Дамініка (1865-1829), пра якога а. Летаўту нагадалі перад смерцю. У 1913 г. Дамінік Максевіч быў сябрам Віленскага музычнага таварыства "Лютня" !

Казімір Максевіч. Яго сын Дамінік

У беларускай навуковай літаратуры браты Рэнігер таксама вядомыя як Рэніер. Прафесар Хаўстовіч пісаў, што прозвішча *Rénier* сустракаецца толькі ў некаторых документах, а на віленскіх могілках Росы, на помніку брата Мамерта - Аñіцця напісана: "*Reniger Anicet Dr medycyny, członek Wilenskiego Towarzystwa Lekarskiego i innych (1805-1877)*". Рэнігерамі браты запісаны і ў спісах выпушкніку Першай віленскай гімназіі².

Яшчэ Генадзь Кісялёў пісаў: "*Rénier Mameret - доктар, сябар беларускага рэвалюцыянеру і паэта Ф. Савіча. У 40-я гады разам з братам Аñіцтам абвінавачаўся ў сувязях з эміграцыяй і рэвалюцыйнай прапагандзе. Пісаў па-беларуску*"³. Як бачым, Мамерт Рэнігер сябраваў

Юзаф Рэнігер атрымаў першапачатковую адукцыю ў Слуцкай і Віленскай гімназіях і ў 1842 г. паступіў у Віленскую семінарыю. Пасля рукапалажэння ў 1845 г. быў прызначаны вікарьем Слонімскага касцёла, а ў 1847 г. пераведзены на аналагічную пасаду ў мястэчка Жырмуны, у 1852 г. - у Магілёўскі архікатэдральны касцёл. Там Юзаф Рэнігер з 1858 г. выконваў абавязкі прэфекта, а ў 1860 г. узнаўчалі дэканат⁴. Верагодна, ён пазнаёміўся і пасябраваў са старым базыльянінам і дапамагаў яго. Летаўту, калі той быў на пакутах у Расіі.

Акрамя Вірыгі-Дарэўскага, Мамерт Рэнігер сябраваў і перрапісваўся з Адамам Кіркорам. Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч у лісце да Яна Карловіча ад 16 верасня 1868 г. пісаў: "*Pan будзе вельмі рады знаёству з Вішнеўскім, ...*

Яшчэ раз пра Летаўта

з беларускім рэвалюцыянерам і паэтам, сынам уніяцкага святара Францішкам Савічам.

Чатыры з шасці братоў Рэнігераў пакінулі свае запісы ў "Альбоме" Арцёма Вірыгі-Дарэўскага. Сярод іх быў і вядомы рэвалюцыянер Аñіцт Рэнігер (Рэніер), які ішоў па адной справе з лідзянінам Бальтазарам Калясінскім і быў сасланы ў Сібір. Сябар манаха Летаўта - Мамерт Дэзідэрый нарадзіўся 13.03.1814 г. Менавіта ён пакінуў у альбоме Вірыгі-Дарэўскага свой беларускамоўны верш.

Верагодна, з Рэнігерамі а. Кірыл пазнаёміўся праз святара Юзафа Рэнігера, аднаго з братоў.

асабліва наш супольны прыяцель Мамерт Рэніер. Яны могуць даць пану матэрэялы для народнай літаратуры. У Рэніера, пан, можа, і Купалу знайдзе"⁵.

Таксама Дунін-Марцінкевіч адзначаў, што Мамерт Рэнігер меў шмат беларускамоўных твораў свайго часу⁶. Як мы ведаєм, архіў Мамерта Рэнігера, які захоўваўся "пад страхой" яго дома, зник⁸, таму, верагодна, зніклі і ўнікальныя тэксты беларускай літаратуры.

Цікавы ўспамін пра Мамерта Рэнігера пакінуў віленскі доктар Людвік Чаркоўскі, ён пісаў: "*Дарога з Зарэчча на Антокаль ішла ў адным месцы паміж дзвумя пясчанымі пагоркамі. ... Антональ пачынаўся за мостам на Вілейцы і ад парома на Вілі. ... Палац Слушкаў служыў вязніцай для крымінальных злачынцаў, прыгавораных для прымусовых работ. ... Толькі вулічка аддзяляла былы палац Слушкаў ад вялікай маёмасці Рэнігераў. Ix пляц спускаўся да самай Вілі і быў густа забудаваны дванаццацю невялікімі аднапавярховымі (адзін з іх быў з паддашкам - як быццам двухпавярховы) драўлянымі дамкамі. Выглядалі яны досыць малаяўніча і арыгінальна. У адным з іх жыў сам гаспадар, доктар Мамерт Рэнігер, надта характэрная постаць, чалавек вельмі шляхетны і вялікі патрыёт. Калі пазнаёміўся з ім у 1871 ці 1872 г., гэта быў яшчэ дзёрзка трymаўшы сябе стары з вялікай, спадаючай на грудзі барадой, сівымі спадаючымі бровамі, меў ён прыгожыя мужчынскія рысы. Ці меў ён валасы, а калі меў, дык якія - не ведаю, бо заўсёды бачыў яго ў фесцы. Бачыў яго на вялізным фотаздымку Малаяшэўскага ў Варшаве ў 1875 г. Стэнд з некалькімі маленькімі фатаграфіямі і фатаграфіямі Малаяшэўскага вісёў на глухой сцяне з боку Саскай плошчы насупраць Еўрапейскага гатэля, і многія людзі спыняліся, каб паглядзець на Ягомсця ў фесцы. Ён выглядаў незвычайна, як сын усходу*"⁹.

Менавіта ў гэтых дамах на Антоклі жыў а. Летаўту. Нейкі час Мамерт Рэнігер хаваў а. Кірыла ѿ сябе на вёсцы. Вядома, што Рэнігеры мелі маёнтак Захарышкі каля Яшуноў. Там і жыў манах, удалечыні ад вачэй рускіх уладаў. Цікава, што па адной з магчымых версій, бацька Мамерата - Фелікс Рэнігер пра-

Той самы партрэт доктара Мамерта Рэнігера ў фесцы

цаваў у Яшунах па дамове з Михалам Балінскім.

Недарэмна нашчадкі Мамерта Рэнігера падтымлівалі сяброўства з Янам Пазняком, любоў і павага да беларушчыны ў гэтай сям'і з'яўлялася добрай традыцыяй. Сын Мамерта - Аўгуст Рэнігер (1853-1907), закончыў Медыка-хірургічную акадэмію ў Пецярбургу, у 1883 г. стаў доктарам медыцыны і працаўваў лекарам у Вільні. Разам з жонкай Камілай з Бейніровічай, меў дзвюх дачок Яніну (1892-1956) і Ірэну (1899-1987). З некім з іх і меў справу Ян Пазняк, які расказаў нам пра апошняга базыльяніна Літвы¹⁰.

І трэцій асобай, з якой сябраўваў і ўзгадваў перад смерцю стары манах, быў ксёндз Стэфан Дзянісевіч (Данісевіч). Лёс Стэфана Дзянісевіч (Данісевіч, 1836-1913) звязаны з Магілёўшчынай. Нарадзіўся ў Чарэйскай парафіі на Магілёўшчыне, скончыў Менскую духоўную семінарыю (1859 г.) і доўгі час працаўваў у парафіях Воршы і Магілёва. Аднак, як пісаў ксёндз Францішак Будзька, "ня доўга тутака пабыў, бо на другі год востра выступіў процыю науки рэлігіі па-расейску і сам атказаўся ад капелянства"¹¹. Потым, да 1872 г. служыў у Смаленску. Верагодна падчас гэтай працы пазнаёміўся з а. Летаўтам і дапамагаў яму. З 1895 г. стаў членам Магілёўскай архідэяцэзіі, і ўжо адміністратор Магілёўскай архідэяцэзіі, прэлат Дзянісевіч выдае ў 1906 г. ў Пецярбургу "Элементар для добрых дзетак каталікоў", напісаны на беларускай мове¹². У 1908 г. атрымаў годнасць біскупа.

Беларускі біскуп Данісевіч з'яўляўся прыхільнікам выкарыстання беларускай мовы ў рэлігійнай працы і нават сам рэдагаваў беларускія рэлігійныя кнігі. Захавочаў да гэтага духавенства і сам часта прамаўляў па-беларуску¹³, быў ініцыятарам выдання беларускай каталіцкай літаратуры і дапамагаў маладым беларускім ксяндзам.

Не можа быць выпадковым тое, што ўсе сябры апошняга беларускага базыльяніна не толькі прыхільна адносіліся да беларушчыны, але і ў меру сваіх сіл спрыялі яе развіццю. Гэтыя людзі, усе разам, пранеслі паходню нашай культуры праз XIX ст. і перадалі яе таім беларусам/ як Ян Пазняк. Менавіта яны зрабілі не толькі магчымым, але і беззальтэрнатыўным адраджэнне беларускай культуры і дзяржавы на пачатку XX ст.

¹ Sprawozdanie Wilenskiego Towarzystwa "Lutnia" za rok 1913-1914. Wilno, 1915. S. 30.

² Хаўстовіч Мікола. Тэкст і кантэкст // Acta Albaruthenica. 2015. T. 15. C. 246.

³ Пачынальнікі: З гісторыка-літаратурных матэрыялаў XIX ст. / Укл. Г.В. Кісялёў. Мінск: Навука і тэхніка, 1977. С. 236.

⁴ Лайрэш Леанід. Бальтазар Калясінскі, лідскі паўстанец і сябар Тараса Шаўчэнкі // Наша слова. № 24 (1435), 12 чэрвеня 2019.; № 25 (1436), 19 чэрвеня 2019.

⁵ Антановіч З. В. Змены ў асабістым складзе пафарільнага духавенства Магілёўскай архідэяцэзіі пасля паўстання 1863-1864 гг. (паводле фармулярных спісаў рымска-каталіцкага духавенства) // Крыніцы знаўства і спецыяльныя гістарычныя дысцыпліны. Вып. 10. Мінск, 2015. С. 171.

⁶ Цыт. па: Хаўстовіч Мікола. Тэкст і кантэкст. С. 244-245.

⁷ Хаўстовіч Мікола. Тэкст і кантэкст. С. 243-251.

⁸ Pozniak Jan. Ostatni bazylianin litewski // Preglad Wilenski. № 21-22, 20 grudnia 1932. S. 11.

⁹ Czarkowski Ludwik. Wilno w latach 1867-1875 (ze wspomnien osobistych) // Pamietnik Wilenskiego Towarzystwa Lekarskiego 1929, R. 5 z. 4. Wilno, 1929. S. 29-30.

¹⁰ Хаўстовіч Мікола. Тэкст і кантэкст. С. 246 - 247.

¹¹ Бачышка Ю.А. Жыццё і дзеяньні адміністратора Магілёўскай архідэяцэзіі Сцяпана Данісевіча // Весці БДПУ. 2003. №1 (35). С. 219-224.

¹² Stankiewicz A. Rodnaja mowa u swiatyniach. Wilnia. 1929. С. 74.

¹³ Туронак Юры. Мадэрнай гісторыя Беларусі. Вільня, 2006. С. 451.

Яўген Гучок

Як Жана д'Арк...

П а Э М а - Э С Э

(Заканчэнне ў наступным нумары.)

* * *

Лёс беларускай мовы і літаратуры
Падзяліл настаўнікі ix,
Сведчаннем таму - і Курапаты.

* * *

Душа беларуская
Без беларускай мовы і літаратуры -
Недасоленая душа.

* * *

Толькі цемрашал
Штось адмоўнае можа дазволіць сабе
У адрас настаўніка-беларуса.

* * *

Настаўнік, калі супраць цябе і дзяржава,
Але і ў тых стасунках-умовах
Выстаяць ты павінен.

* * *

Беларушчына - не сацыяльная маліна,
Таму там нялёгка, але і пачэсна
Настаўніку-патрыёту.

* * *

Галоўны лекар душы беларускай
І настаўнік беларускай мовы
І літаратуры.

* * *

Чаго бацькі не дадаюць
У прыязнасць да Беларусі дзесяцям,
Настаўнік даць любоў павінен.

* * *

Беларускі настаўнік
У Беларусі, часам, - бы бежанец,
Але ён не сыходзіць з дому.

* * *

Гонар за родную мову і літаратуру -
Вось галоўная ўзнагарода
Для настаўніка-патрыёта.

* * *

Не курыце, не піце, не будзьце губашлёнамі,
Беражыце душу беларускую
Усім нам унушае сусед наш - настаўнік.

* * *

Калі прыстаў ты да млявасці-абыякавасці,
Звяртайся па паратунак
Да сапраўдна-годнага настаўніка-беларуса.

* * *

У здаровым грамадстве-дзяржаве
Моўных проблем
На ўсіх узроўнях няма.

* * *

На цёмнай дарозе з Цемры
Родная мова і літаратура - ліхтар,
Настаўнік якім апякуецца.

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб регістрацыі № 908 ад
18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам
інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даўліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by

Яўген Гучок

Вышысіка юца з Беларусі,
Настаўнік-патрыёт прагалы сабой закрывае.

* * *

Беларускі настаўнік -
То Боскі вецер, што развязае
Сцяг роднай мовы і літаратуры.

* * *

Прыкладам любові да Бацькаўшчыны
Для іншых настаўнікаў і суграмадзян
Быць павінен ты -
ахоўнік беларускай мовы і літаратуры.

* * *

Для акупанта
Настаўнік беларускай мовы і літаратуры -
Першы непрыяцель, амаль што вораг.

* * *

Калі настаўнік, - бы флюгарка,
Такая любоў да Бацькаўшчыны
Будзе і ў вучняў яго.

* * *

Што паробіш,
Калі беларускую мову і літаратуру
Часам даводзіцца праштурхуюваць.

* * *

Перажывем і тое,
Што чынавенства ў сваёй большасці
Грэбую мовай зямлі беларускай.

* * *

Пісьменнасць і патрыятызм -
Вось крэда, дэвіз і задача
Настаўніка беларускага.

* * *

Хлеб настаўніка-беларуса

Мае подых і пах

Незалежнае Беларусі.

* * *

I беларускі настаўнік
Аб'явіць можа "Шах!"

Любому нядобразычліўцу.

* * *

Як Жана д'Арк ратавала Францыю,
Так сёння, настаўнік, ратуй

Літву-Беларусь!

* * *

Настаўнік роднае мовы і літаратуры,
Дазволь прад табой з удзячнасцю

Схіліць мне сваю галаву!

* * *

Больш за ўсё ў запасе бісеру
У настаўніка беларускай мовы

І літаратуры.

* * *

Па дарозе у вечнасць

Апрышча для настаўніка

І яго родная мова і літаратура.

* * *

P.S. Хто сее разумнае, добрае, вечнае,

Павінен разумны і добры

Заробак мець!

Не ад Эзопа, а ад Язэпа

Звычка падвяла

Максім Апанасавіч Ляўковіч даседжуваў на працы апошні год. У маладосці жывава, няў-рымлівы хлапец заўжды быў першым. Кіраўніцтву ўстановы, дзе малады спецыяліст пасля заканчэння тэхнікума пачаў працаўаць, ніколі не пярэчыў. І яно паважала Максіма: як толькі які-небудзь сход - абавязкова ў прэзідыум. Прайшлі гады, Ляўковіч пастрарэ, але па звычы на чальства ўсё роўна браніравала яму месца ў прэзідыуме. А ў таго жаданне там красавацца зіліка, і гэты абавязак абырд...

Максім Апанасавіч меў дасціпны разум і ў свой час пачаў прыглядзіца, як паводзяць сябе ў прэзідыуме іншыя. Нехта маляваў чорцікаў, нехта камянеў выразам твару, хтосьці ўвогуле трупянеў, як той вуж перад пагрозаю. Былі і такія, хто спаў з расплошчанымі вачыма. Апошняя метода Ляўковічу падабалася болей за іншых.

Але не так праста спаць з расплошчанымі вачымі. Толькі праз колькі гадоў напружаных трэніровак удалося навучыцца. Надалей усё пайшло цудоўна. Імчаліся гады, мяняліся начальнікі, а гадзіна сну на старасці гадоў у прэзідыуме Ляўковічу была не лішнія. І пайшло-поехала да таго часу, пакуль Максім Апанасавіч не стаў у сне ў прэзідыуме слонівіць, як малое дзіцё. За гэты неэтычны ўчынок яго пазавілі пачэснага абавязку. Знаходзіцца ў зале не так шаноўна, але там вальней: можна адразу заплюшчыць вочы і нават давацца храпака...

У гэты раз паседжанне было звычайнае: падвядзенне вынікаў за квартал. Максім Апанасавіч прачнунуўся толькі тады, калі службоўцы падаліся на выхад. Пятро Хільмановіч, самы малады супрацоўнік іхняга аддзела, раптам падаў руку:

- Віншую, дзед!

- З чым? - праганяючы рэшткі сну, запытала Ляўковіч.

- Робіш выгляд, быццам усё праспаў?

Відаць, адразу пабяжыш пакаваць чамаданы ў Швейцарыю.

Тут падышла Галіна Міхайлаўна, каханка Максіма ў маладосці.

- Глядзі мне, не гуляй там, - гуліў заўсіміхалася яна.

- Да пра што вы ўсе?... Нешта не разумею...

- Не прыкідваіся дурнем! У міністэрстве маецца пушёўка на курорт, у Швейцарыю. Якраз для асобы сталага ўзросту. Дырэктар заўсіміхі ў перад усім, што ты - адзіны кандыдат.

Потым Ляўковіча віншавалі супрацоўнікі аддзела, знаёмы...

Тады Максім Апанасавіч нарэшце павернуў і напрыканцы працоўнага дня вырашыў завітаць да дырэктара. Але яго ў кабінечце не аказалася. Сакратарка адказала, што дырэктар адразу пасля нарады яшчэ паўгадзіны гутарыў з прадстаўніком з міністэрства, потым паехаў з ім.

Тут яна таямніча ўсміхнулася.

Падумала: "Паехаў у рэстаран. Абмываць неіснуючыя поспехі."

Назаўтра раніцай Ляўковіч адразу, як кажуць, у люб спытаві дырэктара:

- Да, дзе ж, у рэшткі, мая пущёўка?

Дырэктар зірнуў здзіўлена і мовіў:

- Я ж аб'явіў на сходзе, каб ты адразу падышоў да прадстаўніка міністэрства. І паўгадзіны чакалі. Падумалі, што пущёўка табе не патрэбна, і аддаць іншаму.

І Максім Апанасавіч застыў на месцы так, як быццам у прэзідыуме.

2000 г.

Язэп Палубята.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрасі Бабіч, Юлія Бажок,
Марыя Баравік, Аляксей Карпенка, Эла Оліна, Ігар
Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч, Станіслаў Суднік,
Павел Сіцко, Людвіка Таўгень, Алег Трусаў,
Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.
<http://nslowa.by/> <http://naszaslowa.by/>
<http://pawet.net/> <http://kamunikat.org/>
<http://tbm-mova.by/> <http://belkiosk.by/>

Аўтары цалкам адказныя за падбор
і дакладнасць прыведзенай інфармацыі.
Рэдакцыя рукапісы не вяртае.

Газета надрукавана ў Лідской друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.
Выдавец: Установа інфармацыі "Выдавецкі дом ТБМ".
Газета падпісана да друку 29.07.2019 г. у 17.00. Замова № 1554.
Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 1500 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес.- 2,37 руб., 3 мес.- 7,11 руб.
Кошт у розницу: па дамоўленасці.